

Pioni-istutuksia Lapissa

Kesällä 2016 heinäkuun lopussa kävi pionivaari Lapissa moikkaamassa tuttuja, ja tietysti tutkaili pioneja matkallaan. Tässä matkakertomus:

”Ystäväni asuu Kemijoen rannalla, 7-vyöhykkeellä. Pohjoisesta laskee Kemijokeen pieni sivujoki kattilalaakson läpi, joka avautuu etelään. Hän on useasti toivonut, että voisi joskus syödä omalta pihalta poimittuja omenia. Kymmenen vuotta sitten istutin hänelle kaksi omenapuuta, Borgovskojen ja Tsaarin viitan. Kumpikin on tehnyt omenia. Samalla vierailullani istutin myös puolalaisen kaunottaren, kiinanpioni ‘Barbaran’ ja siellä se kasvaa suuren metsävaahteran ja omenapuun välissä ja se oli kukkinut kahdeksalla kukalla. Jokaiselta vyöhykkeeltä hyvistä paikoista on löydettävissä mikroilmastoja, joissa voi kasvaa yllätyksiä. Samalla kertaa istutin myös talonpojanpionin ja P. rockiin, jotka eivät selviytyneet. Valitettavasti raju ukonilma teki tällä lyhyellä pistäytymisellä valokuvauksesta mahdotonta.

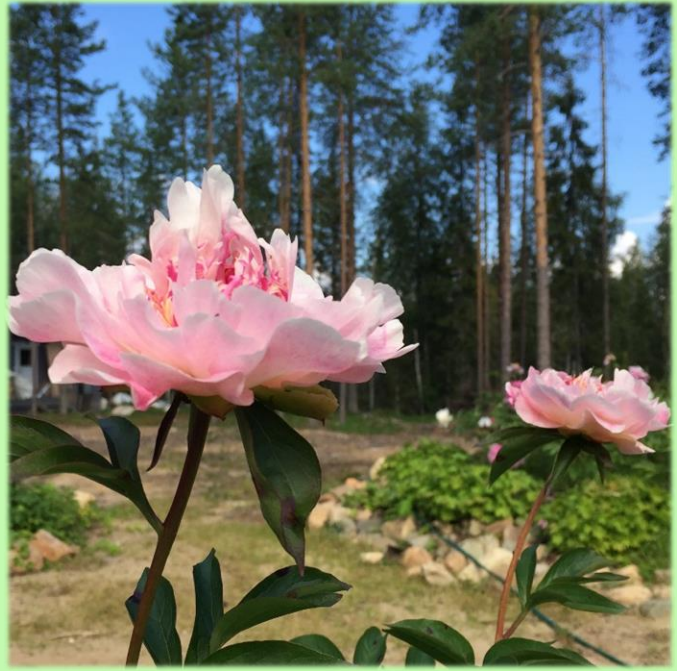
Matka jatkuu noin sata kilometriä pohjoiseen, Sodankylään. Ilmasto on Suomen mantereisin, kesän ja talven välinen lämpötilaero on suuri. Perhe Lappalainen rakensi keskelle mäntymetsää omakotitalon. Asunnon ympärille pystytettiin vahva teräsaita estämään poroja tuhoamasta istutuksia. Istutukset ovat pioneja, tuli pionipuutarha! Aloitettiin puhtaalta pöydältä: Mäntyjen välissä harjusorassa kasvaa hiukan varpuja ja jäkälämatto.

Penkkien kohdalta kaivettiin maa syvältä pois ja pohjalle laitettiin juurimatto. Penkkien maa-aines oli itse tehty sekoitus turpeesta, hiekasta ja suurimmaksi osaksi poisheitetyistä elintarvikkeista tehdystä kompostista.



Kiinanpioneja Sodankylässä





Ensimmäiset pionit istutettiin vuonna 2011, noin 30 kpl enimmäkseen kiinanpioneja. Kasvu alkoi ja vuonna 2013 istutettiin lisää kiinanpioneja. Kasvu on luonnollisesti hidasta, olemmehan pohjoisessa, mutta kasvu on ollut jatkuvaa lähes ilman vahinkoja. Suurimmissa pioneissa on nyt yleisesti ottaen kahdeksasta kymmeneen kukkaa. Kiinanpioneja katsellessa tekee havainnon, että aikaiset pionit kasvavat paremmin kun myöhäiset ja vaaleanpunaiset paremmin kuin tummanpunaiset ja valkoiset. Komeimmat ovat 'Edulis Superba', 'Barbara', 'White Wings', 'Green Halo' ja 'Do Tell'. Vuonna 2014 tehtiin penkki, johon istutettiin vain kahta pionia: Itoh-hybridi 'Callie's Memory' ja 'Hillary'. Kesällä 2016 niissä oli jo muutamia nuppuja ja kukintaa odotetaan kesällä 2017.



Ivalo / Inari on ylimmän Lapin keskus, noin 150 km pohjoiseen Sodankylästä. Ivalossa on pioneista kiinnostunut puutarhakauppias. Hän on vuosittain myynyt noin 100 pionia lähiympäristöönsä. Siellä on kymmenittäin puutarhoja, joissa on useita pioneja.

Ja matka jatkuu pohjoiseen. Tulemme Euroopan Unionin pohjoisimpaan kuntaan Utsjoelle. Utsjoki sijaitsee 69-70 asteella. Istutin kaksi kiinanpionia vuonna 2013 Tenojoen rannalla sijaitsevan talon viereen. Toisen muistan olleen 'Bowl of Beauty' ja se ei ole kukkinut. Toisen lajikkeen nimi on häipynyt hatarasta muististani. Se lienee joko 'Edulis Superba' tai 'Dr. Alexander Fleming'. Ääriolosuhteissa kasvavina ovat kukat kuitenkin sen verran muuntautuneita, että en sanokaan kumpi on kyseessä. Toisella pionilla oli kesällä 2015 kaksi pientä, mutta kaunista kukkaa. Viime kesänä oli siinä jälleen kaksi kukkaa, mutta nyt ne olivat jo "oikean" kokoiset. Bowl of Beauty kerää voimaa kukkiakseen; siitä on tullut isompi, mutta sillä ei vielä ole ollut nuppuja.

Vuodet eivät ole veljeksiä. Kesän 2015 lämpöolosuhteet olivat suunnilleen normaalit lapissa ja kukat avautuivat 20. ja 23. elokuuta. 2016 oli toukokuu erityisen lämmin ja nyt kukat avautuivat 28. heinäkuuta.



Kiinanpioneja Utsjoella

Ja sitten, mielestäni tärkein istutus Lapissa. Olemme edelleen Utsjoella, Tenojoesta sisämaahan noin 20 km sijaitsevalla järvellä. Kiipeämme hieman tunturia ylös rannasta ja löydämme koivupuskien seasta siperianhernepensaan ja kuolanpionin. Ne ovat kasvaneet siinä yli kymmenen vuotta. Pioni ei ole kasvanut eikä pienentynyt. Istutushetkellä siinä oli kolme vartta ja kolme kukkaa ja myös tänään siinä on kolme kukkaa. Hernepensas ja pioni ovat kasvaneet ilman hoitoa; pionin ympärillä on verkko estämässä poroja maistamasta sitä. Kaikki tänne hieman ylöspäin tunturinrinteelle istutetut kiinanpionit ovat pienentyneet ja kuolleet pois muutamassa vuodessa. Lämpöä ei ole tarpeeksi niiden elämiseen.

On noin parikymmentä sellaista kasvia, joiden nimessä esiintyy Siperia. Näitä kaikkia voi yrittää Lapissa. Voi löytää yllätyksiä.



Kuolanpioni Sodankylässä

Kun istuu tunturissa kuolanpionin vierellä, tajuaa mitä ”vaikeat sääolosuhteet” tarkoittavat. Mantereisen ilmaston perennoille ovat rajoittavat tekijät kesällä, kasvit kestävät mitkä tahansa talviolosuhteet. Ei ole väliä onko -10 vai -40 astetta ja kestäkö talvi 6 vai 8 kuukautta. Kesän lämpösumma on rajoittava tekijä. Ihmetyttää, miksi ihmiset aina pohjoisrajasta puhuttaessa ajattelevat talven kylmiä, niillä kun ei ole talvilevossa lume alla oleville perennoille juurikaan merkitystä.

Pohjoisen pioneilla on suunnilleen samanlaiset varret kuin etelässä, mutta ne ovat heikommat. Tämä tarkoittaa, että pionit, erityisesti kerrotut, pitää tukea huolellisesti.

Ja miksiköhän hyvin yleinen kysymys on ”Meneekö tämä vielä täällä meidän korkeudella?”. Monen mantereisen perennan parhaimmat kasvupaikat Suomessa ovat siellä Savonlinnan – Kuopion vaiheilla ja huononevat siitä joka suuntaan mentäessä.

Siispä pioneja Lappiin! Kuolanpioni ja kiinanpioni ovat hyviä menestyjiä. Lisäksi kannattaa parhaille paikoille kokeilla ruusupionia ja rockin pionia. Ja yllätys – yllätys: Kartanopioni menestyy miltei kuolanpionin tavoin.”